

MOŠA PIJADE PRIPOVEDUJE O II ZASEDANJU AVNOJ KAKO JE PRIŠLO DO SKLEPA PODELITI TOV. TITU NAZIV MARŠAL

Na zgodovinski seji, ki se je pričela 30. novembra ob 2. uri ponoči, so potrdili sklep plenuma OF o priključitvi Slovenskega Primorja k svobodni Sloveniji v federativni Jugoslaviji

Kdor ni večkrat čital in proučeval sklepov II. zasedanja Antifašističnega sveta narodne osvoboditve Jugosl. (AVNOJ), ki pri prvem pogledu na njegove osnovne sklepe lahko domne ne le vso veličino njihovega zgodovinskega pomena, ampak tudi dejstvo, da so ti sklepi v svojem jedru in bistvu še vedno živi in veljavni kot nezastarela osnova naše sedanje državne skupnosti.

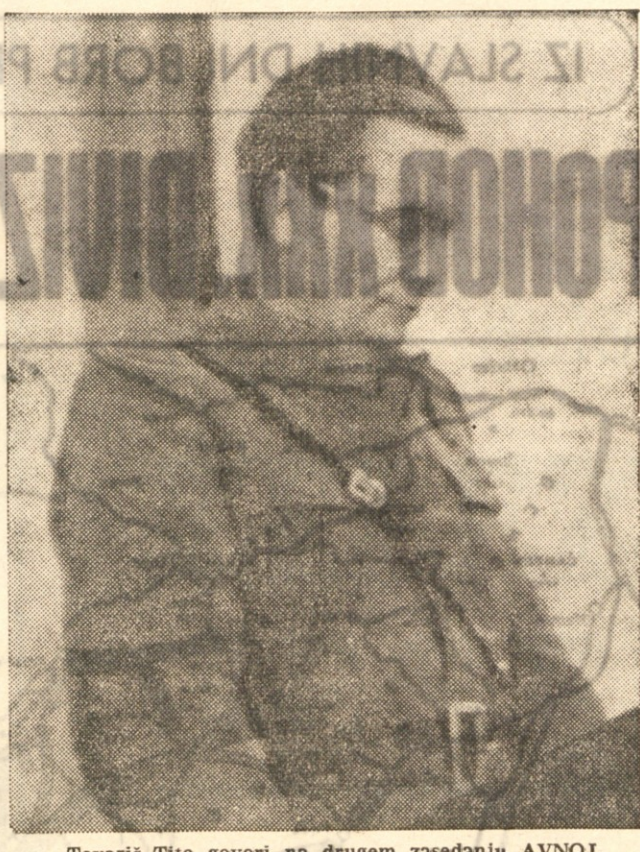
1. Sklep, s katerim se je AVNOJ konstituiral kot vrhovno zakonodajno in izvršilno ljudsko predstavniško telo, njegovo predsedstvo pa pooblaščen, da v imenu Sveta predstavlja narodno in državno suverenost Jugoslavije in da med zasedanji Sveta izvaja vse njegove zakonodajne in izvršilne funkcije. Predsedništvo je pooblaščen, da imenuje Nacionalni komite narodne osvoboditve Jugoslavije, ki s tem imenovanjem postaja najvišji izvršilni in nadzorni organ ljudske oblasti in ki ima vsa obsežna ljudska vladna pooblastila.

2. Sklep, s katerim so bile tako imenovani jugoslovanski vladi v tujini odvzete vse pravice zakonite vladne, zlasti pa pravica, da bi pred drugimi državami zastopala narode Jugoslavije. Z istim sklepom je bila prepovedana Petru Karađorđeviću vrnitev v deželo s tem, da bo vprašanje kralja in monarhije rešeno ljudstvo samo po svoji lastni volji po osvoboditvi vse države.

3. Sklep o zgraditvi Jugoslavije na federativnem načelu, ki bo zagotovilo popolno enakost vseh narodov in narodnostnih skupnosti.

4. Sklep, s katerim se je AVNOJ konstituiral kot vrhovno zakonodajno in izvršilno ljudsko predstavniško telo, njegovo predsedstvo pa pooblaščen, da v imenu Sveta predstavlja narodno in državno suverenost Jugoslavije in da med zasedanji Sveta izvaja vse njegove zakonodajne in izvršilne funkcije. Predsedništvo je pooblaščen, da imenuje Nacionalni komite narodne osvoboditve Jugoslavije, ki s tem imenovanjem postaja najvišji izvršilni in nadzorni organ ljudske oblasti in ki ima vsa obsežna ljudska vladna pooblastila.

5. Sklep, s katerim se je AVNOJ konstituiral kot vrhovno zakonodajno in izvršilno ljudsko predstavniško telo, njegovo predsedstvo pa pooblaščen, da v imenu Sveta predstavlja narodno in državno suverenost Jugoslavije in da med zasedanji Sveta izvaja vse njegove zakonodajne in izvršilne funkcije. Predsedništvo je pooblaščen, da imenuje Nacionalni komite narodne osvoboditve Jugoslavije, ki s tem imenovanjem postaja najvišji izvršilni in nadzorni organ ljudske oblasti in ki ima vsa obsežna ljudska vladna pooblastila.

Tovariš Tito govori na drugem zasedanju AVNOJ

povedali slovenski tovariši, do prihajajo s predlogom za imenovanje tova. Tita za maršala. Stvar je torej visela v zraku in povsem naravno je bilo, da so prišli na tako misel, kjer koli v Jugoslaviji. Sedaj nam ni bilo več težko navajati na tova. Tita, da tega ne odkloni. Bila je to ne le pooblastitev in priznanje za njegovo osebo, marveč za vso našo mlado, hrabro, ki je bila v tem nazivu tudi močno podprta njegova vloga kot šefa države. To je moralo priti še posebno do izraza v sami formulaciji naziva: Maršal Jugoslavije.

Tako je prišlo do tega, da je plenar AVNOJ napravil sprejel načelni sklep o ustanovitvi tega naziva in o tem, da podlaga za naziv predsedništva AVNOJ nato je bil Josip Vidmar v imenu slovenske delegacije stavil predlog, naj predsedništvo AVNOJ podeli ta naziv tova. Titu. Čeprav je moral predsedništvo o tem predlogu še sklepati, je plenar tova. Titu slovencev pozdravil s burmi, dolgotrajnimi ovacijami maršalu Titu.

Med odmorom je imelo novoizvoljeno predsedništvo AVNOJ svojo prvo sejo na odru za spuščen zaveso. Po ohranjenem zapisniku sta bila na tej seji navzoča 42 članov predsedništva, odnošnih pa je bilo 21, po večini iz Makedonije, Srbije in Sandžaka, ki niso mogli priti ali so zaradi težavnega potovanja zakasneli. Seja se je pričela 30. novembra ob 2. zjutraj in

Naš tedenski pregled

V dogovoru med Vzhodom in Zahodom se je pred tremi dnevi ponovno oglasila Moskva, komaj dan potem, ko je bila v Kremlju izročena nova nota treh zahodnih držav o Avstriji. Sovjetska nota je povzročila pol senzacije: Moskva pristaja na konferenco štirih!

Se več zanimanja kot vsebina sovjetske note je, vsaj v začetku, vzbudil čas, ko je bila poslana: tik pred glasovanjem o vladni zunanji politiki v francoski narodni skupščini, kjer je že dober teden trajala bitka za evropsko združevanje in proti, ali konkretnije, za evropsko vojsko in proti njej. Vprašanje evropske vojske (ki je sicer francoska iznajdba, saj je njen načrt sprva nosil Plevenovo ime, in je namen nekako paralizirati ustanovitev samostojne nemške vojske po ameriških načrtih) je že dolgo časa kamen spotike v francoski politiki, posebno eksplozivno pa je postala, odkar se je bil po sovjetskem porazu v hladni vojni zmanjšala akutna nevarnost moskovske napadalnosti.

Moskovska ponudba za konferenco štirih je torej lahko samo še zapletla položaj v Franciji, saj je lahko nudila vsaj možnost zavlačevanja izvedbe načrta, ki ssem Francozom bolj ali manj smrdi. Zavele nemo učinka — če je bil to glavni namen sovjetske note — pa le ni dosegel, saj je na eni strani resolucija Lanielove vlade, ki omenja evropsko graditev, dobila običajno večino, Laniel pa spet ni izvedel svoje grožnje, da bo odstopil, če ne dobi klasičirane večine 314 glasov. Morda je prevladala želja, da Francija zopet ne ostane brez vlade v času, ko bi jo najbolj potrebovala, da jo predstavlja na mednarodnih postavitvah. Svoj vpliv je utegnila imeti tudi slabo prikrita angleška težnja, da se od razgovorov med velikimi izključi najmanjši partner, Francija. Del razlage za razmeroma gladek izhod iz grozeče krize v Franciji pa sme mo verjetno iskati tudi v starem reku »Temeo Danaos et dona ferentes« (Bojimo se Danaosov, tudi kadar prinašajo darove), se pravi: v nezaupanju v moskovske poteze, ki izvirajo v veliki meri iz doseganja sovjetske politike.

Laniel je torej ostal in Francija bo polnoovredno zastopana na Bermudih. Vprašanje samo pa ni rešeno, ne v parlamentu in niti v vladi sami. Da bi se nekako izmazal, je Laniel moral predložiti precej brezbarvno resolucijo in pri tem prišel nekako navzkriž z Bidaultom, ki je od parlamenta hotel jasnejšo podporo svoji evropski politiki. Nekateri agencije vedo povedati celo o sceni v skupščinskih dvorani, kjer sta se prepirala »190 m visoki Laniel in mali Bidault«; končno je le prevladal Laniel in naprbeh ne samo s svojo fizično premočjo, temveč z argumenti splošnega razpoloženja v vladi, še bolj pa v skupščini.

Ratifikacija pogodbe o evropski vojski pride v francoskem parlamentu na vrsto v januarju — in kdo ve, kako bo s Francijo, če bi bila nekako takrat sklicana Konferenca štirih... Sicer pa vidijo nekateri tudi v predložitvi — da bi bil Bidault izvoljen za predsednika republike (volitev bo 17. decembra), poskus, da se najbolj vneti zagovorniki politike evropskega združevanja v vseh možnih oblikah postavijo na visoko, toda le reprezentativno mesto in vključijo v vsakdanje politične borbe.

Belgijska poslanska zbornica je s precejšnjo večino ratificirala pogodbo o evropski vojski, sodi jo pa, da bo senat delal več težav, zlasti tje, ker so s tem ponovno ustane spremembe, senat pa je še po naravi telo, ki brani tradicijo. Podobne težave se napovedujejo na Holandskem. V Italiji povesujejo ratifikacijo za zahtevano po izpolnitvi rimskih imperialističnih težnj. Vlada stranke in Zahodni Nemci se sicer na vse kriplje zavzemajo za pariško pogodbo, ker vidijo v njej možnost za doseglo enakopravnosti, čeprav le za bonosko zvezno republiko, toda opozicija, ki je v novem parlamentu sicer oslabljena, vidi v njej oviro za združitve Nemčije.

Skratka, politika združevanja emale Evrope kaže resne znake slabosti in mnoge sredstvene sile. To je končno precej razumljivo, saj so ti načrti nastali ali pa vsaj postali aktualni v glavnem okoliščinah evropske vojske, ki je bila nekakšno sprejemljivo velika alternativa nemški obožitve, na drugi strani pa je njeno uresničevanje podpirala grozeča nevarnost sovjetske napadalnosti. Toda ozračje, v katerem se je nekako kontrolirano oboževanje Nemčije zdelo Francozom manjše zlo od možnega sovjetskega napada, je v glavnem že mimo, in načrti, ki jim vlada joči krogi poleg nekaj praznih fraz niso znali dati druge kolezijske sile, so začeli na vseh straneh skripniti, zlasti se, ker se poleg vsega pojavnosti še bojazen, da bi takšno strunneje organizirano Evropo utegnili izkoristiti Amerikanci za svojo protiofenzivo v hladni vojni.

To je približno položaj, v katerega je udarila sovjetska nota. Nameni, ki so pri tem vodili Moskvo, se niso posebej jasni, kot je sploh še precej nejasno, kakšno smer hoče ubrati zdaj kremeljsko vodstvo — če to sploh v Kremlju jasno vedo in ni njihova politika še vedno koleboajoč izraz borbe raznih sil in skupin, v kateri pravda zdaj ta, zdaj ona koncepcija, ali pa empirično tipanje, kako priti iz sedanjih izolacije.

Po prvih reakcijah je razvidno, da so mnjenja na zahodu deljena. Ameriško državno tajništvo je takoj pohitelo z nakazovanjem glinjen; v tem uradnem sporočilu sicer ni nedvoumno povedano, ali Washington sovjetski pristaneke sprejema ali odbija (to hoče verjetno izločiti skupnemu koraku treh zahodnih vlad), formalizacija in argumentacija pa sta takšni, da o dejanskem stališču ZDA in želji, da bi se po njem razvalila tudi Pariz in London, ne more biti doma.

Na drugi strani sodi angleški tisk v glavnem, da po nudi ne gre kar tako odbiti, če ne zaradi drugega, že zato ne, da sovjetska propaganda ne bi dobila v roke močnega orožja. Pariz je sprično notranje političnih momentov verjetno tudi nasproten odklonilnemu odgovoru.

Vsekakor bo moskovska nota kar namigrala glavna tema razgovorov na Bermudih. Druga vprašanja, med njimi tudi tržsko, so s tem prišla v ozadje. Pojavljajo pa se tudi glasovi — predvsem v Italiji — da bi bilo prav glede na rušen bližnji stanek: Rusi dobro tržsko vprašanje takoj urediti. Pri tem namigujejo v Rimu, da sta za reševanje odprti dve poti — nadaljevanje poskusov za sklicanje konference (samo ko bi ti poskusi hoteli biti malo bolj resni, rečemo mi) ali pa prisiliti Jugoslavijo, da pristane na »pravilno« rešitev. Ker je težko verjetno, da bi s konferenco šlo tako hitro, ostane samo izvedba diktata Ergo...

Stvar je le v tem, da Rim izvedbo diktata zahteva že od prvega dne, ko je bil objavljen, pa dotele je ni dosegel ničesar. Ni verjetno, da bi mu sedanji novi položaj nudil kaj več možnosti.

IZ SLAVNIH DNI BORB ZA SVOBODO SLOVENSKEGA PRIMORJA

SLOVENSKO LJUDSTVO JE BRANILO GORICO MEDTEM KO JE DIVIZIJA «TORINO» POBEGNILA

Borci na goriški fronti so bili prepričani, da se bore za svojo zemljo in za svoj obstanek; to jim je dajalo pogum, ki se ni strašil sile in ki je premagoval vse ovire

Goriška fronta je bila izraz ljudske vstaje in posledica obožitve, ki se je izvršila po 8. septembra, tem važnem mejniku v narodnoosvobodilnem boju primorskega ljudstva. Vseposredno za malostvele partizanske čete začele razoroževati italijanske posadke in iz Slovenije umikajoče se italijanske enote. Ljudstvo samo je pomagalo pri razoroževanju in se je oborožilo.

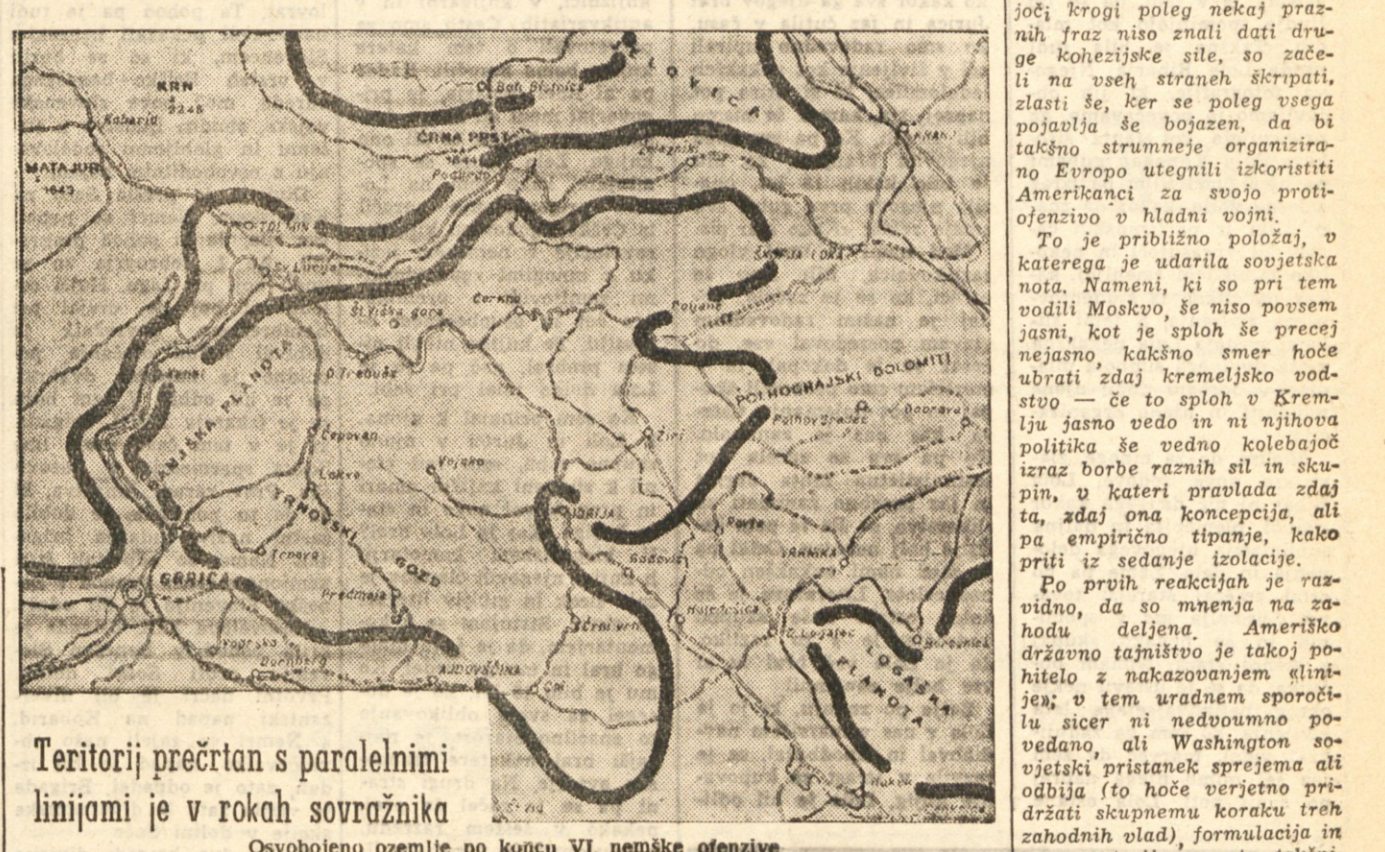
Isti dan je prišlo do pogajanj. Komandant divizije »Torino«, general Malagutti je našima odposlancema zagotovil, da se bodo njegovi vojaki Nemcem uprli. Toda besede ni držal. Italijanski generali in italijanska vojska se niso hoteli bojovati. Pustili so orožje in zbežali čez Sočo proti Italiji. Nemci so italijanski preokret predvidevali. Ze v drugi polovici avgusta je iz Afrike maršal Rommel zaukazal 71. pehotni diviziji, da vkorači v Julijsko krajino in zasede območje železniških prog. Divizija je vkoračala s treh strani, skozi Trbiž, skozi Podbrdo in skozi Peto. 25. avgusta 1943. Stela je 13-14.000 mož s tremi pehotnimi in enim artilerijskim polkom poleg raznih dodatnih enot. 26. avgusta je prišla do Vidma, Gorice in Trsta; ob razsulu Italije je dobila okrepitev polka gorskih lovcev »Admonta« in različnih nadomestnih bataljonov, tako da je narasla na 75.000 mož. 13. odnosno 14. septembra je zasedla Pulj in Reko. Zasedla je vse prometne žile med Ljubljano in Trstom, Vidmom in Reko.

V Gorici so bile že 9. septembra slovenske manifestacije. Pred goriško kvesturo je množično govoril tovariš Rudi-Martin Greif, toda fašisti so množice razganjali z oklopnimi avtomobili.

Položaj je postal vsakomur jasen. Italijanska vojska se noče bojovati, fašisti so že na nemški strani. Nemci silijo v deželo. Držati mesto Gorico je bilo zato nemislivo. Partizanski oddelki varnostno in obeševalne službe so na mirnem letališču takoj začeli in uničili več letal. Z enim pa je odletel tov. Primož-Aleš Bebler na Dolenjsko, da poroča Glavnemu štabu, OK in ZO ter da dobi navodila, medtem ko je drugo križarilo nad Gorico in metalo pozive za mobilizacijo.

V začetku je bil v Gorici le en nemški bataljon 194. grenadirskega polka (71. divizije). Ko zlozu italijanskim sil je bil obkrožen. Do bil pa je takoj pomoč celotnega 191. grenadirskega polka iz Vidma in dele 211. grenadirskega polka iz tržske smeri. Vsi ti polki so imeli posebne čete pehotnih topov in posebne tankovske čete.

Vodilni partizani so to odločitev ljudstva hočejo sprejeti, pa najsi je bila goriška fronta s strateškega vidika napadna odločitev. (Drago Flis-Strela sodi tako o fronti v Spominih na partizansko leto I. str. 57). Medtem se je ponovno orga-

Teritorij prečrtan s paralelnimi linijami je v rokah sovražnika

Osvojenno ozemlje po koncu VI. nemške ofenzive.

nizirala III. Alpska operativna cone; njen komandant je bil Franc Primož-Marko. Okoli dveh bataljonov Primorskega odreda sta nastala Severni in Južni pri-morski odred. Južni odred (komandant tov. Ivan Turšič-Iztoč) je držal položaje ob Ajševici proti jugu. Čez Sv. Marka, ki je bil najza-nejnejša točka, mimo Vrtojbe do Mirna je tekla vojna črta. Ponekod iz iz-razljajala utrube iz prve svetovne vojne. Severni odred (Drago Flis-Strela in Martin Greif-Rudi) je zasedel položaje ob Ajševici čez Ko-stanjevico, ki je bila mestu najbližja, mimo severnega goriškega kolodvorja, Sv. Marka. Nekaj časa so partizani držali sam goriški grad. Nemške sile so bile številčno manjše od parti-zanskih, a razpolagale so s tanki in z artilerijo. Poleg tega so bili Nemci bili iz-vežebani in so imeli avtomat-sko orožje. Partizanske čete so orožje sicer imele, a premnogi jih je bilo, ki ga imeli prvič v rokah. Učeli so se streljati v boju samem. Pravega vodstva čete v bataljonov ni bilo. Zgodilo se je pa leto dni ali pa samo nekaj mesecev v partizanih, morali sprejeti vodstvo nad bataljoni in če-

tami. Operativni štab je zaradi tega ni mogel s svojimi povelji uspešno posegati v boj. Tudi obveščevalna služba, ki se je snovala na kraju samem, sredi boja, ni mogla opravljati svoje naloge, kakor bi bilo treba. Privseh teh pomanjkljivostih pa so imeli borci enot: bili so prepričani, da se bore za svojo zemljo in za svoj obstanek, da je ta boj pravičen, to jim je dajalo pogum, ki se ni strašil nobene sile, ki je premagoval vse ovire.

Primanjkovalo je izurjenih artileristov, dasi so partizani imeli lahke posrke in težje poljske topove. Posegl so v boj in učinek ni bil najslabši. Obratno. Granate so letale na goriški grad, nekaj jih je zletelo celo na mesto.

Prve dni so partizanske čete prežale v napad. Oddelek, ki ga je vodil tov. Kar-el Nardin-Jakec iz Vogrsk-kega, je zasedel in nekaj časa držal šentpetrski kolodvor. Drugi oddelki tov. Draga Flis-Strela je napadl severni goriški kolodvor. Pred boljšo nemško oboževitvijo pa so se morali umakniti na zgornji opisanu črto.

Nemci so naslednje dni hoteli izsiliti prehod v Vipavsko dolino po cesti St. Peter-Volčja draga na odse-

ku Sv. Marko-Vrtojba. Dva-krat so prodrli v smeri proti Volčji dragi in Bili-jam s tanki, toda naše eno-te, ki so jih podpirale za-plenjene italijanske havbi-čine in iz neposredne bližine, na razdaljo nekaj me-trov, tolke in razbijale je-kiene tankovske mase, so jih vedno odbile, da so se morali umakniti. Po prvem prodoru so z zažigalnimi granatami iz daljave požgali Vogrsko, pri drugem so prišli do Bukovice in jo za-žgali.

Hudi boji so bili pri Mir-nu na najjužnejšem delu fronte, kjer so se z ramo ob rami z našimi enotami borili italijanski delavci iz Tržice pod vodstvom tova. Stoka. Večkrat so prodrli do letališča, preprečili nem-skemu letalstvu, da bi ga moglo uporabljati, razbili in zaplenili mnoge avtomobil-ov med njimi tudi oklopni voz.

Nemški bes se je znesel, ker ni mogel drugače, nad našimi vami. Poleg se o-menenih so deloma požgali in porušili Miran, Bilje, Volč-jo drago, Vrtojbo in tudi Kromberg. Klub napadom in požigom pa se je fronta držala, dokler se ni sama umaknila.

24. septembra 1943 je na (Nadaljevanje na 5. strani)

Mladina in AVNOJ

Pred desetim leti so na drugem zasedanju AVNOJ sprejeli delegati poleg drugih važnih sklepov, ki so ogromno vplivali na nadaljnji razvoj jugoslovanske socialistične borbe in državne ureditve, tudi zgodovinski odlok o priključitvi Slovenskega Primorja, Beneške Slovenije, Istre in hrvaških jadranskih otokov k Jugoslaviji.

Zlasti je ta odlok važen za Slovence, ki so se dolga stoletja borili, da bi živeli v skupni in svobodni državi. Te slovenske aspiracije so zlasti prišle do izraza v »pomladi narodov«, ko je slovensko ljudstvo postavilo svoj politični program Zedinjene Slovenije.

Ta velika misel je misel slovenskih velikih duhov preteklega stoletja. Čeprav pa je že tako zgodaj dozorela, je vendar zaradi znanih zgodovinskih dogodkov ni bilo mogoče uresničiti prej kot po zmagovalno zaključeni drugi svetovni vojni.

Toda Zedinjena Slovenija v okviru nove socialistične tvorbe je zaradi imperialističnih spletk znova postala nedosežen cilj vsega slovenskega ljudstva. Znova je postala sestavni del slovenskega narodnega programa slovenskih organizacij in strank.

Ko se danes spominjamo desetletnice tega važnega ukrepa, nam obenem sili

na ustnice kletev, Zpikaj zapadnjaki, ki so med vojni gledali z velikimi simpatijami na jugoslovansko stvar in jo tudi podpirali, so pripravili jugoslovanski narodom novo grenko razočaranje. Proti vsem naravnim zakonom in pravici so skušali z osmoško-toberskim bipartitnim sklepom pahnuti demokratično in še posebej slovensko ljudstvo na Tržaškem in v njim demokratično in slovensko mladino v objem nenasitnega italijanskega imperializma. Boljšega odgovora, kakor ga je dobil v ogorčenju vsega jugoslovanskega ljudstva in demokratičnega protifasističnega tržaškega prebivalstva obeh narodnosti, ga ni mogel dobiti in ga verjetno tudi ni pričakoval.

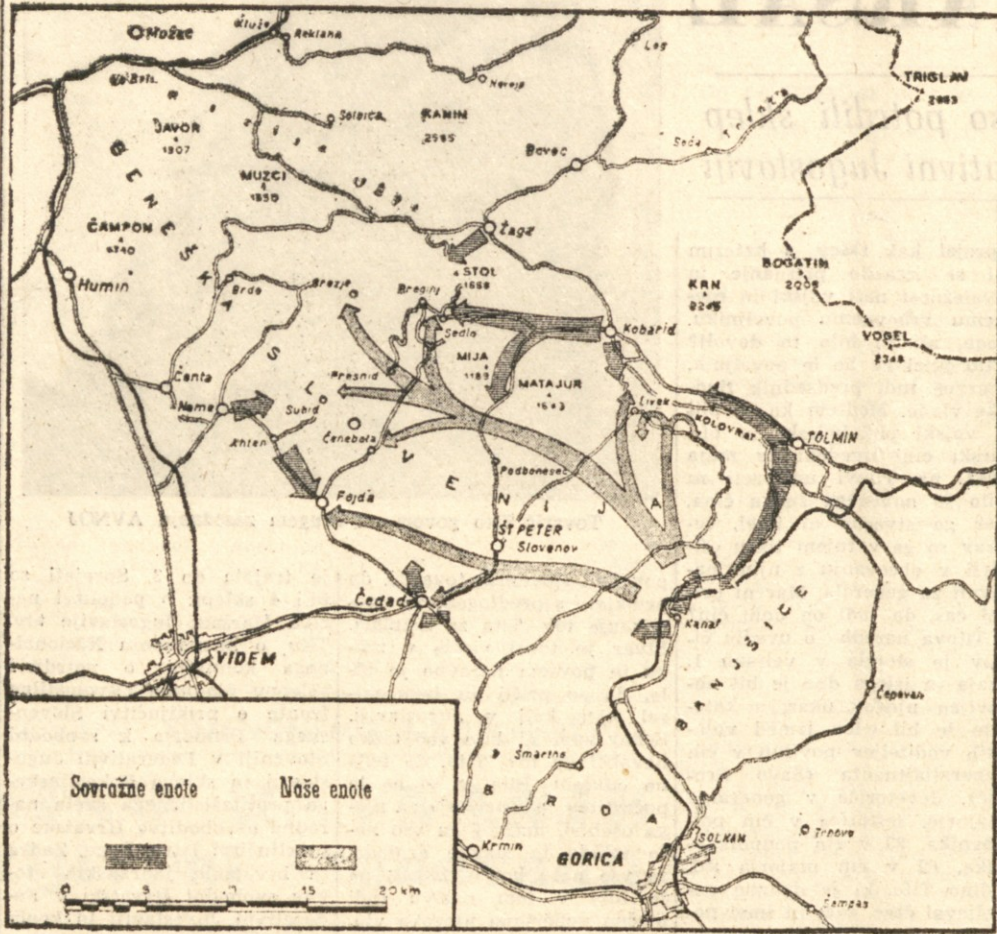
Toda borba proti sklepu od 8. oktobra še zdaleč ni končana. Sklep je treba do kraja poteptati - uničiti. V tem boju bo mladina še nadalje stala v prvih vrstah in s svojimi junstvom in akcijo vseposredno kazala, kako se je treba boriti proti diktatoru.

To so pokazali slovenski srednješolci s povorko po tržaških ulicah, to je pokazala zavezna mladina iz Plavlj, ki je podarila JLA svojo zastavo, enako so se danes izkazali tudi Lonjerci.

Tak je odgovor tržaške mladine na diktat.

IZ SLAVNIH DNI BORB PRIMORSKEGA LJUDSTVA ZA SVOBODO

POHOD XXX. DIVIZIJE V BENEŠKO SLOVENIJO

Pohod XXX. divizije v Beneško Slovenijo

Konec januarja 1944 se je končala nemška ofenziva, ki se je s primorskega ozemlja raztegnila na velik del Jugoslavije in ki jo je maršal Tito na V. kongresu KPI takole označil: »To ni bila več ofenziva v eni sami smeri, temveč se je vodila po vsej državi in je trajala cele štiri mesece... Nemci so najmočnejše napadali italijanski del Slovenije, Hrvaško Primorje in Dalmacijo, da bi zasedli tisto ozemlje, ki so

ga pred svojo kapitulacijo umeli v rokah Italijani. V teh srditih borbah so Nemci dosegli samo delni uspeh, pretežni del osvobodjenega ozemlja pa je ostal v naših rokah. Tudi ta ofenziva je doživela usodo prejšnjih ofenziv, to je - naše vojaške sile so na mnogih mestih znova prešle v protiofenzivo.

Slovenska vojska je izvršila v tem času dva velika ofenzivna pohoda. Prvega je izvršila XIV. divizija VII. slovenskega korpusa z Dolenjske čez Hrvaško Zagorje na vzhodno ozemlje Slovenije, na Stajersko, od 7. januarja do 25. februarja 1944, drugega pa XXX. divizija IX. korpusa v Beneško Slovenijo, na Slovenski Zahod.

Pohod XXX. divizije pod poveljstvom Alberta Jakopiča-Kajtimira je bil pohod v kraje, kjer so nekatere njene brigade nastale (Soška, Bazoviška), kjer so se borile oktobra in novembra 1943. Bil je pohod, ki naj bi maščeval novembrski Matajur in Kolovrat. Ta pohod pa je tudi nameraval pokazati beneškim Slovincem, ki so se borili v vrstah Briško-beneškega odreda, moči nove slovenske vojske, zbuditi ljudstvo k širšemu in globljemu sodelovanju z osvobodilnim bojem.

Divizija je prešla Sočo na Kanalskem. Nemci so napeli vse sile, da bi pohod preprečili. Z 1. februarja so se vneli boji pri Ligu. Hujši celodnevni boj je divjal pri Kambreskem. Sovražnik je dobival stalna ojačanja, popoldne je napadel dvakrat, pa je bil odbit. V tem boju se je izkazala XVIII. brigada, ki je v tem času svoje ime Soška spremenila v Bazoviška. Prav zaradi junaštva, ki ga je tu pokazala, je dobila častni naziv sudarna brigada. Nemci so odpeljali štiri kamione mrtvih. Prehod v Beneško Slovenijo je bil odprt.

Kosovelova XIX. brigada je krla pohod v Beneško Slovenijo proti Soški dolini. Prvotni načrt je bil diverzantski napad na Kobarid, a Nemci so zajeli našo obveščevalko, napad je bil izdan, zato je odpadel. Brigada je vršila zato le diverzantske akcije v dolini Soče.

Ostali dve brigadi divizije sta krenili na pot skozi Beneško Slovenijo. XVII. Gregorčičeva je šla bolj južno, XVIII. Bazoviška severno ob Kolovratu preko Matajurja.

Ponoči od 3. na 4. februar je po enournem boju v nasokku padla postojanka pri mostu Sv. Kvidrina nad Cedadom. Minerji so most porušili, zaplenili težki Fiat in več brozastrelk ter bogato opremo.

14. februarja je Gregorčičeva bila že pri Fojdi. Pridirja je v trg, kjer je prišlo do

pouličnih bojev. Zgorela je Casa del Fascio, odnesli pa so lahke minomete, težko bredo in mnogo opreme.

Glavne naloge je na pohodu opravljala Bazoviška. Prirejala je po gorskih vaseh zborovanja, ki so se jih Beneški Slovinci radi udeleževali. Bojev pa tudi ni manjkalo. Z 5. februarja je poglaval pri Livku nazaj v dolino Soče nemško kolono.

Nadiška dolina je bila zopet polna partizanov. Skozi St. Peter, Podbonesec, Tarcent, Landar in čez Crni vrh se je pomikala proti Fojdi Gregorčičeva, čez Mršin, Stupico na Crni vrh pa Bazoviška. Ljudje so jih gledali in se čudili. Toliko partizanov! Pa vsi v novih oblekah! In še mule imajo! Občudovali so pravo vojsko.

Nemci so svoj bes zaradi pohoda divizije izlili z bombami na beneške vasi, ki so bile vse nezasedene, ker so jih naše enote že zapustile. Jasno je bilo, da imajo Nemci vseposredno opazovalce, ki so jih obveščali, kako se premika naša voj-

Pohod slovenskih partizanov je bil važen tudi za širjenje protifasističnega gibanja v Italiji, saj je njegov spodbudni vpliv segel daleč v deželo

ska. Zadel pa niso vojske, temveč je nedolžno ljudstvo. Pet sovražnih letal je dnevno sledilo pohodu. Bazoviška je prišla do Breškega Jaločca, imela je mitinge v Logghe, obiskala Breginj, Platišče, Robidče. Tu sem so udarile nemške krajevne sile s Kobariškima; ali v prazno, brigada ni bilo več tam. Vračala se je po isti poti: sledila so ji tudi letala, ki so nasipavala vasi z bombami.

Nemci so skušali tedaj preprečiti, da bi se divizija vrnila v Soško dolino. Zbrali so okrog 4.000 mož in udarili na posamezne brigade. Najhujši udarec je odbila Kosovelova s svojimi priljubljenim komandantom Ivanom Turšičem-Iztkom pri Srednjem in pri Pušnjem. Ponoči je prekorčila Sočo in prišla na Hanjsko planoto.

XVIII. Bazoviška je potolkla nemške čete pri Klobučarjih in Kraju, tako, da so preplašene bežale proti Klodici in v dolino Soče. Izšla je nato prehod čez Sočo pri Kamnem in prišla v vas Krn. XVII. Gregorčičeva se je tolkla vse dan na meji Brd in Beneške Slovenije, njen komandant Volodja jo je s taktičnim manevriranjem izpeljal iz več obrocev. Čez štiri dni je prešla tudi

"IBI" KRANJ

Delovni kolektiv tovarne

industrija bombažnih izdelkov pozdravlja ob priliki dneva republike, vse delovne ljudi Trsta in cone A Svobodnega tržaškega ozemlja in želi obilo uspeha v borbi in teritorialne pravice.

MESTNO GOSPODARSKO PODJETJE IZOLA

Delovni kolektiv podjetja

«B C R»
veletrgovina z lesom Koper

Ob priliki 29. novembra želimo vsem našim odjemalcem in dobaviteljem obilo uspeha pri izgradnji naše lepše bodočnosti

«ŽITNI FOND» PULA

pošilja borbene pozdrave
tržaškemu delovnemu ljudstvu

ISTARSKA TVORNICA OBUČE

ob priliki dneva republike čestita vsemu
delovnemu ljudstvu in cenjenim klientom

Tržaška zavarovalnica d. d.
pravni sedež Koper,
direkcija Piran

čestita ob
29. novembru
dnevu republike
vsem svojim
zavarovancem
ter delovnemu
ljudstvu

SPOMINI ŠOLSKIH TOVARIŠEV

LOLA RIBAR SREDNJEŠOLEC

Prednost ljudi, ki umrjejo zgodaj, je v tem, da se jih ljudje spominjajo kot mladih. Takšna je bila tudi usoda Lole Ribarja. Njegove fotografije, ki jih objavljamo in povečavamo, ga prikazujejo kot fanta širokega čela z nekaj gubami na njem, pod njim pa izraz železne volje, kakor na znani sliki iz partizanskih časov, ali vprašujoči in nekoliko zamišljeni smehljaj, kakor na slikah iz študentskega življenja. S temi slikami postaja Lola nekakšna vrsta dvojnega simbola mladine v borbeni dobi: njene mladosti in njene organizacije.

Mislím, da za mnoge, zlasti za nove rodove, Lola Ribar ni nič drugega kakor simbol, plemenita in daljna sublimacija njegovega delovanja in dela. Zame pa bo ostal zmeraj starejši tovariš. Spremlja me v spominih in se nekako skupaj z menoj stara. Nimam občutka, da se je ustvil nekje okrog petindvajsetega leta življenja, ko sem ga zadnjičkrat videl, marveč da sem jaz šel mimo njega naprej po svoji poti. Lola ostane

zmeraj starejši od mene, tako kakor sva ga njegov brat Jurica in jaz čutila v času, ko smo radovedno upirali oči v življenje kot nekakšen ledolomilec, ki si utira pot naprej, tja, kamor se nismo bili stopili. Ko pa sva med njegovim branjem, ko mu je bilo kakih 18 let, opazila njegove prve gube, sva smeje rekla: »Kako star si.« Med nami je imel vlogo raziskovalca. Bili smo še otroci, ko se je začelo. Tedaj je našim radovednim glavam posredoval vse, do česar se je dokopal, in v marsičem smo prehodili skupaj to pot dojemanja tiste, kar nas je zanimalo. Ko pa sva se začela kot šestnajstletna fanta Jurica in jaz posebno zanimati za slikarstvo, so šla ta pota čedalje bolj narazen. Ostal pa je med nami nekakšen odnos celote. Literatura je še dolgo ostala naše skupno področje, le s to razliko, da je Lola več bral in si vse boljše zapomnil.

Zelja po znanju, ki jo je Lola v nas v marsičem navdihoval in izpodbujal, se je razvila v strast za kupovanje knjig. Lola je bil odli-

čen odjemalec v francoski knjižnici, v knjigarni in v antikvariatih. Cesto smo se posvetovali o tem, katere knjige bomo naročili. Kadar pa ni imel denarja, je pri govarjal meni ali komu drugemu, naj kupim to ali ono knjigo. Zelo dobro se spominjam, kako sem na Lovlo prigovarjanje naročil iz Češke Zgodovino kitajske revolucije v nemškem jeziku z mnogimi zgodovinskimi zemljevidi o premikanju čet in osvobodnem ozemlju. Te knjige nikoli nisem prebral, pač pa jo je Lola dolgo imel pri sebi.

Ko sem prihajal k njima, k Loli in Jurici v njuno skupno sobo, sem rad stopil k stekleni knjižni omari in pregledoval nove in stare knjige. Kaj je Lola bral? V biografskem komotarju h knjigi njegovih člankov je zelo širok in gibljiv literarni okvir. Strinjam se s komentarjem, da je Lola mnogo bral in mnogo vedel. Ko mu je bilo 18 let, ko je dosegel za svoje oblikovanje to značilno starost, je najraje bral nekatere francoske avtorje. Na drugi strani pa se je začel že prej, nekako v šestem razredu, navduševati za nordijsko literaturo, ki jo je tudi pozneje zelo rad prebiral.

Kako je prišel do Nietzscheja, ne vem, vsekakor pa drži, in to sam pravi v nekem svojem pismu, da se je z 18 leti, pa tudi pozneje posebno zanimal za tega filozofa. Lola je kupoval ter bral tudi knjige o jedrski fiziki, o teoriji kvanta in Einsteinovem gledanju na svet. Toda zanimanje za zgodovino človeštva, izvirajoče še od Nietzscheja, je prevladovalo tudi področje njegovega intelektualnega dela in čedalje očitneje postajalo socialna znanost. Lola se je sistematično prijel materialističnega gledanja na svet. Proučeval je izvirna dela ne le marksiizma, temveč delo tudi idealistične filozofije, ki jo je uporabljal Marx. Sploh pa lahko rečemo, da je imel Lola tako na področju literature kot pozneje v znanosti in filozofiji svoj sistem dela, ki mladim ljudem pri nas tako čisto manjka.

Lola je bil izredno nadarjen tudi za improvizacijo. Svoje članke in vsebinske letakov je kar sam pisal na pisalni stroji. Ko bi bil poslušal profesorja Savkovića in ko mu bi bili dogodki dopuščali, bi imeli zdaj v zbirki njegovih govorov tudi nekaj takšnih, ki so se žal izgubili.

ALEKSA CELEBONOVIC

Zbližala ju je...

...dobra knjiga!

Naša pot v Jajce 1943

pala v mesečini in nočni mraz se je zajedal v naša preutrujena telesa. Strah pred nevarnostjo nam ni dal potoh, hoteli smo dalje, k Splozi gozd smo se napel pusti. Sledili smo stri, serpentini, obrežju nizdol k šumiči reki. Tu se je zgostila kolona v gost klopiči, ki je tiho dalkal na potašen prevoz čez reko Mrežnico. Mogoče spali ali je ob razrušenem mlinu je delal slin vtis, in se skladal z občutkom, da smo na meji sovražnega in svobodnega ozemlja.

Splav nas je tiho prepeljal v mesec se je že dotaknil robu gozda in spuščal kot fantastični žaromet svoje

Mat napadalnih akcij IX korpusa Rihemberkom (februar 1944).

sanjave pramene skozi kosa-
to vejvje v temnem kanjo-
nu na razpenjeno vodno gla-
dino. Ko smo stopili po str-
mi kamniti stezi na vrh, se
je na vzhodu lahko danilo;
tja nas je peljala pot. Danica
se je kot veliki karni dragulj
blešala nad temno skupino
počivalojih partizanov.

Tako smo v mrzlih, meseč-
nih, temnih, postavnih nočeh
noč za nočjo hodili preko so-
vražnega in osvobojenega
ozemlja.

***

Po enajstnem maršu v
mrzlih, temnih in mesečnih
nočeh preko sovražnega ozem-
lja, smo 21. novembra pri-
speli slovanski avnojski dele-
gi v osvobodeno starodavno
slikovito bosansko mesto Liv-
no. Tu smo počivali, se zdravi-
lo od prehlada in čakali na
nadalnji poziv. Na česti smo
zvedeli od otrok, kam prav-
zaprav pelje ta naša skriv-
nostna pot.

«To su vječnici, idu u Jajce
k Titu».

Dne 27. novembra sem bil
obveščen, da naj bom pri-

pravljani, da pojdem drugje, da
dan pred ostalo našo delega-
cijo naprej v Jajce.

Ze zjutraj bi morala odle-
teti delegacija za Karlo, pa
sem čakal in čakal, ko pri-
de ob pol treh popoldne v
iz Glamoča, in vidim, da so
priprajali neke ranjenice, s
njimi je bil neko od naših
fantov. Zvedel sem za veliko
nesrečo pri vzkrovanju, ko je
bil bombardirani avion in po-
leg drugih pet ljudi: mudi
Lola Ribar, Čuden dan čaka-
nja. Snelo je pri polnem
stomihu pripran je bil fan-
tastičen, naraven priso-
stevnik.

Mislil, da zaradi nesreče
ne bo nič z mojo potjo, sem
zvečer ležal spat, toda že me
pride nekdo klicati. Naglo se
bil v avtu z dvema višjima
angleškima čestnikoma in po-
polkovnikom Felebitom, ki mi
je med vožnjo pripovedoval
o hudi nesreči in o svoji už-
dejni rešitvi iz bombardirane
nega aviona.

Mrzel veter je nosil gost
sneg kar vodoravno skozi
svetlobo žarometov in le kma-
lu smo izgubili iz oči pred
nami vozeči kamion oborože-
nega partizanskega spremstva.

Ko smo bili na planini smo
imeli kar tri zaporedne okva-
re na gumah in le velika sre-
ča je bila za nas pri vseni
neprijetnem, snežni vihar, ki
ni dal zapuščati toplih krov-
valič četnikom, ki so bili
prav na tem terenu,

Ob štirih zjutraj smo le dospeli v starodavno Jajce. Po raznem iskanju vsa se znaša na tovarilem Velebitom končno v veliki pošastno prazni dvorani, ki je imela na sredi dve težni postelji. Legel sem in kmalu ubiti utrujen zaspal. Čez malo ura pa me zbudi tovarilem Velebit: »Hajdemo u fabriku!«

Nisem vedel kaj je s tovarilko. Brodila vsa kake pol ure vsa pretražena in neprepnana po blatu in snegu vzhaj iz mesta ob reki Vrbasu do neke tovarne, ki je obratovala.

Težko sem nosil svojo prežeto prtljago in se končno znašel pred vhom v ograjeno tovarno. V slabotni luči sem videl gručo ljudi in oficirje. Le nekatere obraze sem za silo razločil in spoznal. Zagledal sem tovarisha Kristofa-Kardelja in Petra-Kidriča, ki je odšel že takoj prvi dan v Jajce. Blizje je prišel nekdo obkrožen z oficirji, ki mu nisem razločil obraza, le zardelo se mi je hipu, kaj če ni to — Tito. Trenutke, ki so se pozdravljali s tovar. Kristofom-Kardeljem in mene, ki mi seže v roko. Tako nepričakovano naglo in izmučeno sem stal naenkrat pred njim, ki je simbol naše borbe, ki ga obzarja toliko humanstvo in ki ga opeva partizanska in narodna pesem. Sežgel sem mu v roke, ne da bi razločil njegov obraz, le slu-

Šli smo vsi nato skozi tovarniški vhod po zasebnih tračnicah in železnih ploščah mimo skladovnice materiala in strojev do manjšega poslopja, kjer so tudi naju povabili naj vstopiva.

Ko sem se komaj preril s svojimi nahrbtnikom skozi vrata, slišim: «Šad znam, zašto so Slovenci tovarši — jer toware». Vesel smeh je šinil v topel razsvetljen prostor in zagledam sem v nasprotnem kotu za preobleženo pisalno mizo prvega svetovnega polova tovaršila hila. Presenečen sem bil njegov obraz je bil čisto drugačen kot ona čudna stara fotografija ki je bila razmno-

žena in sem jo videl že v
Ljubljani. Bil sem veselo pre-
rešene in prevzet. Svetli
bledi, resni vendar topli, iz-
razlital obraz, izredno bogato
oblikovan. Takoj sem se spo-
mnil na izredno podobnost s
hrvatskim igralcem Rogozom,
dela me je to celo motilo. Tu
sem, ga ves čas razgovorov
opazoval in silno me je mi-
kalo, da bi kar beležil te
prve močne vtise. Pa se kar
nismen upal, neko nenavado
globoko spoštovanje je bilo

meni Moška odločnost, ostrena in mrkrost se je menjavala s svetlim umetniško-sajnskim izrazom in nasmeškom, ki je dal čutili toplo človečnost. Vse registre izražaja sem doživel v strogem, a človeškem razgovoru s podpolkovnikom Velebitom, ki je bil odgovoren za ekipo, ki jo je zadela nesreča pri Glamoču, »zlasto da gubimo avto ljudi«. Videl sem solzo v očeh Velebita.

Ko se je jelo zoriti, smo odšli vsi skupaj v bližnji bunker, izdolen v visoki rečki skalni steni za tovarno.

Izvedel sem, da so Nemci tri dni zapovestjo bombardirali Jajce in dokler ni bilo verjetnosti večje varnosti, me tovarši Tito ni pustil priti, čeprav je bilo namenjeno, da ga že prej ršiem. Tako ne navadna obzirnost in izredna pozornost v vojnih časih gotovo ni prav nič običajna.

Prvi dan sem le skiciral tovarišu Tita med delom, obenem pa čakal na papir, ki bi

mi ga je obljudil tovaris Mosa
 Pijade. Vendar ko nisem do-
 voljil primernega, sem se zado-
 voljil z malimi listi, ki m-
 njih je dal tovariš Apih v
 Otočcu. Na dan samega zasa-
 danja sem začel. Jasno, da
 ni bilo mnogo časa. Vmes
 med delom je reševal pošto
 in nojne posle. V pavzah se
 je poigraval s svojim velikim
 nemškim psom Tigrom in ka-
 dil iz svoje male pipece ci-
 gareto.

trazen, mrzel veter je vstal
skozi pobebljen bunker.
Paj, zapri zadnja vrata in
izpravi elektricno peč. Po-
pavil si je jugoslovanski ofi-
sarski plašč, še bolj bled je
stal v obraz, zaradi tifusne
ekcije je vročino utrjuje
trz rame in misli bl
kaj, sem pa tja vsa iz-
jenjavala stavke. Trkirat sa
sedela naspoti v tem oko-
sama ali pa obkrožena od
legatov in se gledala v
raz, vsak po svoje opazu-
del. Med risanjem je tekel
prisrpljen pogovor o vsem,
ur zadeva čas in preteklost,
svetili je o svoji slovenski
gorila, govorila su naših
seljenkih v tujini, govorila
unifomi, o titovkah in zna-
h. Gledala sva v bodalost
toplo je bilo vkljub sko-
mo hladu v tem bunkerju.
Hitel sem z ribo, čas je
prekazen, dvojno dragocen
poveku, skozi Kateraga red
je niti komplicirane zgodov-
navadnega boja, boja kakrs-
ga je ni poznala zgodovina.
Prva je bil silna šokovna, si
gledala vse naša upor in
edinstveni napor, vso našo
edinstveno borbo. On sam se
pred menoj in zena si v
kot spovednika, nevera si v
globoko občutje me spre-
stava. Tu v sruči ogromne

SLOVENSKO LJUDSTVO JE BRANILO GORICO

(Nadaljevanje s 3. strani)

toriško fronto udarila še-
ta nemška ofenziva, ki se
e začela že 22. septembra
n je trajala do 12. novem-
bra.

Nemci so iz Italije vrgli boj ves II. tankovski SS korpus, ki so ga tvorile divizije: SS «A. Hitler», ena najboljših nemških enot, že imenovana 71. pehotna divizija, 44. in 188. divizija in še deli divizij «Hermann Goering», «Viking», in 162. turkestanke divizije.

Cilj nemške ofenzive je bil, zagotoviti si obalno ozemlje. Primorje je zajela v prvem obdobju, v drugem obdobju Istro in Dalmacijo, v tretjem in četrtem obdobju pa osrednjo Slovenijo: Notranjsko in Dolenjsko, in začela tako čistiti notranjost ozemlja. Vse imenovane nemške sile so po končani ofenzivi večinoma odlele na rusko fronto.

V naslednjih mesecih se začnejo čistke Slovenskega Primorja. Te čistke, nemške ofenzivne sunke meseca novembra, decembra leta 1943 in 1. januarja 1944 moramo šteti v sklop VI. ofenzive kot nekako čiščenje zaledja. Sovražnik je s tem hotel

zavarovali zlasti prometno omrežje. Sovražne čistke, ki jih je vodil višji vodja SS in poveljnik policije v Ja-

izb

Uničena nemška vozila, rezultata napada, na cesti med Komnom in

kalne mase, je srce te borbe, sem so uprte oči in usnina borec za svobodo, očlovečenega sveta, prijaznega in sočnega. Zavedal sem se dragocenosti trenutkov. Kakšno pestro vrsto obrazov se je že vstirila pred menoj v delu in tu doživljam nekaj čisto nenavadnega, izrednega in sičnega, kakršnih razmerah, in okolju. Vedno več sem odkrilem kompliciranem izredno lepo izklesanem obrazu in to sem si želel, da bi imel kdaj možnost z boljšim materialom, narediti novo popolnejšo podobo. Opazoval sem ga za zgodovinskem zasledenju v vseh tisti trenutekih, ki so vedno bolj odkrivali njegov izreden značaj. Posebno ko je bil izvoljen za maršala. Kljub vsem naporom je bil mladeniško svetel in svež, drugi dan po zasledenju na banketu, pred odhodom delegatov.

Po počnem zasledenju med 29. in 30. novembrom sem šel z Kristofom in Petrom v bunker, kjer sem prvo noč prepal na klopih v bližini novega maršala.

Ogrožala nas je nova nemška ofenziva, prihajajoča zima in sneg, ki bi bil za nas usoden, če bi nas zajel še na poti v Slovenijo, v kočevske gozdove.

Prvega decembra ob desetihi zvečer sem moral prezagovati, čeprav nerad, zaključiti portretno risbo. Podpisal jo je, Koliko je ostalo še neizrabljena!

dranskem Primorju Globočnik, niso uspele: vedeti pa moramo, da v teh čistkah ni sodelovala samo policija, temveč tudi vojaške enote, ki so bile Globočniku podreje.

Nimati natančnih virov o sovražni vojni silah za leto 1943-44. Nemški general Ludwig Kuebler, poveljnik 97. korpusa, je izjavil, da je v poldrugem letu šlo skozi Primorje nič manj kot devet nemških divizij z okoli 60 bataljoni in 40 oddelki skupno 110

Gořicko fronto je sovražnik v prvem obdobju šeste ofenzive omajal s hrbita. Nemške tankovske enote so pridile iz Trsta čez Razdrto v Vipavsko dolino. Tretja brigada Ivana Gradnika, ki se je medtem vrnila iz Dolenske, je Nemce za nekaj časa ustavila pri Razdrtem in se nato štiri dni bila na Nemcu. Ustvari tako, nem-

Vanušu su kraljicu pa je nemišća sila držala čez Kras iz Tržiča, kjer se ji je uprlala Tržaška divjacija. Goriška fronta se je nato pred najhujšimi udarci, ki so sledili iz Gorice same, premaknila na predele Trnovske in Banjske planote, kjer so partizanske enote z manevrskimi premiki ofenzivo izigrale. Ofenziva se je tu končala 2. oktobra in se nato preselila na Pivko.

1944
Riigimälestus

Ob priliki praznika
republike 29. novembra
pošilja delovni kolektiv

ŽELEZARNE JESENICE

tople in pristrčne pozdrave
vsem delovnim ljudem Trsta
z željo, da se tržaško vpra-
šanje reši pravično v korist
delovnega ljudstva Trsta
ter obilo uspeha v borbi
proti brezposelnosti in bedi!

Delovni kolektiv
**ŽELEZARNE
JESENICE**

*Iskreno čestitamo vsem delovnim kolektivom
k prazniku 29. novembra 1953*

"Lesno industrijsko podjetje Ročevje"

**ISTRSKA
BANKA
d. d. KOPER**

čestita vsem svojim komitentom ob
priliki 29. novembra - dneva republike

DELOVNI KOLEKTIV TOVARNE KONSERV DE LANGLADE Roper

čestita vsemu delovnemu ljudstvu ob priliki dneva republike

GOSTINSKA
PODJETJA
V KOČEVJU

*iskreno čestitajo vsem svojim
cenienim gostom ob prazniku
29. novembra 1953 in se priporočajo*

Restavracija «PRI KOLODVORU»
Gostilna «PRI KMETU»
Gostilna «PRI LOVCU»
Gostilna «R O G»
Kavarna «JELKA»

VREME Vremenska napoved za danes: Napovedujejo pretežno jasno vreme s krajevnimi neznatnimi pooblačitvami. — Včerajšnja najvišja temperatura v Trstu je bila 9,3 stopinje; najnižja pa 2 stopinje.

DNEVNIK SLOVENCEV V ITALIJI

RAZBURKANA SEJA GORIŠKEGA MESTNEGA SVETA

RESOLUCIJA ŠOVINISTIČNE VEČINE ne obsoja delkovega bombnega atentata

Platonična županova "obsodba", ki je na las enaka njegovi obsodbi ob bombnem atentatu na slovensko šolo Svetovalec Pavla: "Zahtevam, da se takoj poskrbi za mir, fašizem in imperializem v govoru monarhističnega Perdonija Potuha fašističnemu škvadrizmu

Včeraj je bila seja občinskega sveta. Prisotnih je bilo 26 svetovalcev. Preden je sploh prišel na vrsto dnevni red, ki ga je sestavljalo precej točk, je župan dr. Bernardis smatral za potrebno izraziti svoje sočutje zaradi dogodkov v Trstu. Obenem je povedal, da se je pogreba v Trstu udeležilo tudi predstavništvo iz Gorice. Nato je povabil žrtnike k enominutnemu molku.

Nato je prešel na bombni atentat na poslopje svetovalec Pavla in dejal, da ne ve, kaj bi ta akt označil kot skrajno neumen ali kriminalen. To bo žlo v račun tistih spekulativ, ki so ga pričakovali. Toda župan izjavlja, da je, da "obžaluje" taka dejanja in da se bo to svoje izjave držal, pa naj bi bilo dejanje storjeno od kogarkoli. Kdor je to dejanje storil ne pozna principov civilizacije. To je poskus sejanja sovražnosti.

Spregovoril je monarhist Pedroni, ki je dejal, da vladna opozicija ni bila nikoli tako solidarna z upravnim goriškim odborom in županom kot v teh resnih časih.

Omenil je tudi tržaške dogodke in napadel policijo, da se nima pravice imenovati civilna policija. "Pozdravljam vojsko, ki brani italijansko zemljo — je nadaljeval — kajti italijanska zemlja se ne končuje pri tukajšnjih mejah, niti ne pri Trstu, ampak pri Pulji in Reki.

Za njim je govoril kominformist Battil, in se pridružil tržaški žalosti. Dejal je, da se pridružuje stališču tržaškega občinskega sveta od 13. novembra letos.

Oviran od svetovalec Pedronija, je spregovoril svetovalec DES tovarš Bogomil Pavlin, ki je dejal, da se pridružuje besedam župana, odločno pa je nasprotoval nastopu Pedronija in Battija. "Zahtevam, da vlada takoj poskrbi za mir, ki je nadvse potreben tukajšnjemu prebivalstvu.

Demokristijan Grazziato je z nasmeskom dejal, da se mu zdi zelo čudno, da na predvečer vsake občinske seje kje eksplodira granata. Dejal je, da so se veliko večja vprašanja od tega, kot na primer vprašanje Trsta. Predlagal je resolucijo s sledečim besedilom: "Odobravamo besede župana in prehajamo k obravnavanju dnevnega reda.

Predstavnik SDZ Birs je dejal, da spoštujemo občutke Italijanov, vendar da morajo tudi drugi spoštovati naše. "Mi smo vedno bili pošteni državljani. Po drugi strani pa moram reči, da se za našo manjšino od leta 1947 dalje ni napravilo dovolj in da ni iz Rima prišla nobena odločitev, ki bi te stvari uredila. Sprejel sem na znanje županove besede. "Odklonil je ostala dva predloga in dodal, da je treba napraviti konec sedanjim podtikanjem.

Venitnu od MSI se je zadovoljil z besedami župana in monarhističnega Pedronija. Pogrel je pravljico o preganjanju Italijanov v coni B in lepem ravnanju s Slovenci v Italiji. Dejal pa je tudi, da je treba policiji pokazati pot, po kateri naj se vodi preiskava. To je tudi naše mnenje in na to že dolgo čakamo.

Pavlin mu je odgovoril, da smo Slovenci vedno pokazali dobro voljo. Dejal je nadalje, da je doslej bilo že pet bombnih napadov in da policija ni odkrila niti enega zločinca. Vprašal je tudi, kaj sploh dela policija, da jih še ni našla. Po bombnem atentatu na Korenovo trgovino naj bi policija celo izjavila, da so bili storilci že skoraj na sledi. Našli pa jih vendarle niso.

Bratuz od SDZ je dejal, da je odredba prejšnjega p-e-fek-ta, da se na občinskih sejah ne sme govoriti o političnih zadevah, brezpredmetna, ker se sedaj razpravlja o političnih vprašanjih in da je to pametno, ter da se bo tako lahko iz goriškega občinskega sveta razvil majhen parlament.

Na koncu je Pedroni izjavil, da se njegova izjava sklada z županovo in da naj se da Pedronijev predlog na glasovanje. Župan je predlagal petminutno pavzo, da je pred-

Dr. N. GIGLIA OGLASI in OGLAŠANJA

ZDRAVNIK KIRURG ZOBOZDRAVNIK
Izdeluje proteze v jeklu, zlatu, kavčuku in plastiki. — Zdravi z najmodernejšimi sistemi.

Sprejema od 9. do 13. ure in od 15. do 20. ure.

TRST - Ul. Torrebiana st. 43 (vokal Ul. Carducci) - Tel. 71-18

Dr. HLA VATY

zobozdravnik
na OPCINAH
Narodna ulica st. 124
ZOPET REDNO ORDINIRA

ZOBOZDRAVNIK

Dr. Danilo Brezigar
ordinira
v NABREŽINI st. 130
(v hiši g. Tenčeta)
od 16. do 20. ure — ob nedeljah od 10. do 12. ure

«UNION»

Svetovno znana zavodnina od leta 1828 je v TRSTU, UL. VALDIRIVO 14 (tel. 2732 - 559).

Prokurator RAVNIK

KOLESA, SIVALNE STROJE, RADIOAPARATE IN DRUGO

dobite v veliki izbiri tudi na obroke v TRGOVINI

INEZ WALTER

NABREŽINA, tel. 22523

Mizarji podjetniki kmetovalci

Deske, stave, kove, mace, nove in trde, lesov in trane nudi najugodnejše

CALEA

TRST
viale Sonnino 24
Tel. 90441

DEZURNA LEKARNA:

Danes posluje ves dan in ponoč lekarna Mantovan, Korzo Verdi 17 - tel. 28-79; od 8. do 12. pa je dežurna lekarna San Giusto, Korzo Italia 106 - tel. 31-52.

KINO

CORSO. 15: «Moulin rouge», barvni film, J. Ferrer.
VERDI. 15: «Surovec in lepota», L. Turner, K. Douglas.
CENTRALE. 15: «Ladja prekleth ženska, Kerima in E. Manni.
VITTORIA. 15: «Heroji tisočih legend», barvni film, J. Sutton.
MODERNO. 15: «Tarzan na vojni stezi», L. Barker in V. Huston.

AUTOMOBILE

ODDAJA V NAJEM

za prevoz potnikov na STO in v inozemstvo
FRANC LIPOVEC
TRST - UL. TIMEUS ST. 4
Tel. 90296 - urad
Tel. 33113 - dom

GENE UGODNE

Krojačnica Petelin

NABREŽINA st. 145
izdeluje moške in ženske plašče, obleke, ženske kostime, po najmodernejšem zadnjem kroju.

CENE ZMERNE

Ima na razpolago veliko izbiro vzorcev najboljših tovarn.

UVOZ

IVAN RIBARIČ

ZALOGA TRDEGA LESA IN GORIVA

IZVOZ

OGLASI in OGLAŠANJA

REKLAMA VISA PROMET IN S TEM POCENJUJE BLAGO. — CENEJSE BLAGO DVIGUJE ZIVLJENJSKO RAVEN: REKLAMA DVIGUJE BLAGOSTANJE!

Kino na Opčinah

OBJAVLJA SLEDECI ZANIMIV SPORED ZA PRIHODNI TEDEN:

danes, v nedeljo 29. z začetkom ob 16. in jutri 30. ob 18. uri se predvaja film, ki vam bo gotovo všeč; ne zamudite in si ga ogledite:

«TRINIDAD»

v glavni vlogi RITA HAYWORTH in GLENN FORD;

v torek 1. in sredo 2. decembra pa, krasno delo družbe «Metro Goldwyn Mayer»

«ON IN ONA»

z igralci svetovnega slovesa SPENCER TRACY in KATHARINE HEPBURN;

v četrtek 3. in petek 4. decembra, če ste slabe volje, si ogledite film poln humorja

«BUFFALO BILL V RIMU»

v soboto 5. decembra bomo zaključili teden s filmom

«NEZNANEC»

PRIDITE VSI!

KINO v Nabrežini

predvaja danes, v nedeljo 29. ob 20. uri in v ponedeljek 30. ob 20. uri veliki film

Velika nebesa

Prihodno sredo 2. decembra ob 20. uri «Metro» film

Williamsova karabinka

BELTRAM

IMPORT - UL. VALDIRIVO 3/1 tel. 69-91 - EXPORT

Odpremilja hitro po najnižjih cenah darilne pakete za Jugoslavijo in druge države.

Posiljajo se zdravila, tekstilno blago šivalnih stroji, radijski aparati, harmonike, kolesa, vespe in sploh vse, kar je potrebno.

Trdika razpolaga z lastnim skladiščem v prosti luci (Punto franco) 2-a-21. Obrnite se osebno ali pisмено na naš gornji naslov.

Eno nalivno pero v dar

STARŠI! ŠOLARJI!

Kdor si nabavi vse šolske potrebščine v PAPIRNICI - TISKARNI

U. BERNARDI - UL. Mazzini, 44

TEL. 93-667

dobi v dar

eno dobro nalivno pero

VSE ZA ŠOLO PO ZMERNIH CENAH

NALIVNO PERO BERNUM JE NAJBOLJŠE OD VSEH DOSEDANJH SAMO ZA 1.000.- LIR - 1 LETO JAMSTVA

Batič Franc

KLJUČAVNIČARSKA MEHANIČNA DELAVNICA

TRST

Ul. F. Crispi 15

Telefon 95214

ČEVLJE dobre in poceni

dobite za velike in male v trgovini

Josip Trevisani

TRST, Ulica Vasari 10 tel. 69661

Ne bo vam žal, ako si boste

nabavili čevlje v trgovini

GEC ALOJZ

TRST - Trg tra i Rivi 2.

Ima veliko izbiro elegantnih moških in ženskih modelov

AVTOPODJETJE

STAR

Tovorni prevozi - Tel. št. 5608 - Osební avtomobilni prevozi

AVTOGARAŽA Z

MEHANIČNO DELAVNICO

TRST - Ulica Moreri 7 - ROJAN

KAROSERIJA

BEMBIČ

izvršuje vsa popravila avtomobilov in predeluje karoserije

Trst, Ul. Cologna 48 - tel. 52-32

MOTOM 48 CCM

Cudoviti motorček, ki vas nje povsod. Prodaja na obroke do 18 mesecev. Pritikline in nadomestni deli za vse motorje, hitra popravila

Zaslopostvo "Gillera"

MOSCHION & FRISORI

TRST, Ul. Valdirivo 36

tel. 23-475

GEOMETER

izdeluje načrte za hiše in vile, zemljišne in katastrske mape (tavolare) ter meri in preverja zemljišča. — Urnik pisarne od 17. do 19. ure.

Brezplačne informacije in tehnični nasveti.

TRST - UL. CORONEO ST. 1/III - TEL. 5960.

Kolektiv tovarne kemičnih izdelkov v Hrastniku

čestita ob prazniku 29. novembra vsemu primorskemu ljudstvu

ter mu zagotavlja, da mu stoji v njegovi borbi za neodvisnost in svobodo trdno in enotno z vsemi narodi Jugoslavije ob strani

KMETIJSKA ZADRUGA KOPER IN OKOLICA

čestita ob deseti obletnici drugega zasedanja AVNOJ

in prazniku republike zadrugnikom in vsem zadrugam

in jih poziva, da v enotnosti izvolijo delavske svete

UPRAVNI SVET

Opozarjamo vas na sledeče **RADIO** oddaje: Jug. cona Trsta: 15.00: Ob dnevu republike. — Trst II.: 9.45: Čajkovski: Tema in varijacije iz Mozartove suite. — Trst I.: 17.30: Simfonični koncert, dirigira Guido Cantelli. — Slovenija: 6.00: Partizanske in delovne pesmi in koračnice.

LJUDSKI ODBOR MESTNE OBČINE KOPER

čestita vsemu delovnemu ljudstvu k 29. novembru prazniku republike

Tekstilna tovarna "Motvoz in platno" - Grosuplje

Izdeluje in nudi: Polnane platno, brisače, gradelj za zavese in za žimnice, konopljeno platno, slamarice, vrče, nepremokljivo platno, platno za nahrbtnike, preproge in druge

Vsem svojim odjemalcem čestita k prazniku in se priporoča za nadaljnje dobave

STARA IN ZNANA TVRDKA TULIAK RODOLFO

Ici se je preselila v

Ul. della Guardia 15

tel. 95089

z zadovoljstvom obvešča svoje odjemalce, da ima na razpolago novo vrsto šivalnih strojev s svetovne znanosti

SIMCA

s križnim šijom za gumbarice, pritrdjevanje gumbov in čipke ter vezanje brez okvira.

25-letno jamstvo. Napredaj rabljeni poglavitni stroji in v omarih. Vzamemo v račun in dobro plačamo rabljene stroje. Popravila z jamstvom. Obročno odplačevanje po 50 lir dnevno. Brezplačen pouk v vezanju.

ZAHTEVATE

OSVEŽUJOČA ZDRAVILNA

Radenska

ZDRAVILNI VRELEC

SRCE-JETRA LEDVICE

ŽENSKA MOTNJE

IZČRPANOST

ZASTOPNIK IN GLAVNA ZALOGA:

ZADR. KONZORCIJ TRGOVCEV Z JESTVINAMI

TRST - UL. VALDIRIVO 3, tel. 50-34